

Selfie, která o nás říká víc než my sami: Kristina Zejkanová zkoumá identitu za zrcadlem

25.7.2025 - Monika Bechná | Západočeská univerzita v Plzni

Co o nás prozrazuje způsob, jak si zařizujeme byt, oblékáme se nebo fotíme na sociálních sítích? Tím, jak se naše identita projevuje prostřednictvím věcí kolem nás, se zabývá doktorandka Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni (FDU ZČU) Kristina Zejkanová. Ve své práci zkoumá, jak předměty, oblečení i online prezentace vypovídají o tom, kdo jsme.

Kristina ve svém výzkumu spolupracuje s Fakultou aplikovaných věd ZČU, kde pomocí umělé inteligence analyzuje populární zrcadlová selfie a hledá v nich skryté vzorce a podobnosti. Zajímá ji například, jak Instagram mění naše vnímání soukromí, ale také to, jak si lidé v domovech pro seniory upravují poličky s osobními věcmi. Poznatky ze svých pozorování pak přetváří do uměleckých objektů a instalací.

Představte svůj projekt jednou větou.

Můj disertační projekt zkoumá vliv sdílení fotografií na internetu, konkrétně mirror selfies, na naši identitu a vnímání soukromí prostřednictvím toho, jak se oblékáme a jak bydlíme.

Proč pracujete právě se zrcadlovými selfies (mirror selfies)? Co se z nich dá vyčíst?

Selfička jsou dnes běžně používaným komunikačním a sebeprezentačním prostředkem. Fotografiemi obecně (a dnes ještě častěji videi) na internetu velmi rychle oznamujeme, co kde a jak děláme. U selfiček je výpovědní hodnota ještě silnější, protože je to forma autoportrétu, který zachycuje jak interiér a osobní předměty v něm, tak oděv, což jsou nejsilnější fyzické prostředky naší identity. Můžeme z nich vyčíst současné trendy v různých oblastech i vztah lidí k soukromému a veřejnému prostoru. Zajímavá je analýza barevnosti, póz, opakující se vzorce jako zakrývání obličeje mobilem, focení se uvnitř ve venkovním outfitu, záměrná ledabylost, umístění zrcadel v interiéru a tak dále.

Z toho, že ženy na selfičkách zakrývají své obličeje můžeme vyčíst, že svou identitu prezentujeme především skrze hmotné věci kolem sebe, ať už je to outfit, nebo interiér, kde se nacházíme. Zároveň jde také o formu kontroly, ke které může vést stud, negativní vnímání sebe sama a z toho pramenící potřeba maskování vlastní identity, anebo pouze jen plochá touha po následování trendu. Ať už za každým snímkem stojí jakýkoli důvod, nepochybně zakrytí obličeje na mirror selfies je současným vizuálním stylem a mohou silně ovlivnit to, jak sami sebe vnímáme a kým jsme.

Jak lidé promítají svou identitu do vybavení bytu nebo oblečení? Existují nějaké objekty/details, na které se zaměřujete?

Každý předmět, který vlastníme, nějakým způsobem hovoří o našem vnitřním světě. To, jací jsme, jaké hodnoty zastáváme a co jsme prožili nebo se chystáme prožít – to všechno ovlivňuje náš výběr materiálů, stylu, tvarů, funkce, barev. Některé věci vlastníme, protože s námi uvnitř opravdově rezonují, jiné máme jen, abychom zapadli do určitého prostředí. Objekty, které mě fascinují a dokážou o lidech prozradit mnoho, jsou ty, které si vystavujeme na poličky nebo do vitrín. Mají v interiéru velmi často až spirituální pozici i hodnotu a jejich význam může být pro uživatele hluboký,

anebo také naprosto prázdný a bezduchý.

Hranice mezi soukromým a veřejným nejsou již pevně dané. Na snímcích jedním z nejčastěji se vyskytujících se objektů byla postel či holé skříně, kde vidíme jejich obsah, což dříve bývaly naprosto osobní prvky v domácnosti. Fakt umocňuje to, že v dnešní době je naprosto normální v těchto interiérech vidět ženy ve spodním prádle či úplně bez. Pózy, které na fotografiích předvádíme, jsou velmi často laškovní, s nádechem erotiky, anebo jakoby ledabylé a nahodilé, často zachycené v procesu nějaké činnosti, ale z kontextu je evidentní, že jde často o uměle vykonstruované scénáře a polohy.

Jak se ztráta identity projevuje konkrétně v oblasti módy a interiérového designu – vypožadovala jste nějaké vzorce homogenizace? A stojí za tímto procesem skutečně sociální sítě?

Začnu odzadu. Fotky, které vidíme na internetu si jsou velmi podobné. Každá generace měla svého ducha doby, nicméně dnes konzumujeme ohromné množství vizuálního materiálu, který je ovlivněn algoritmem. Stačí si prohlédnout jednu fotku růžové sukně s volánky a už se to na nás hrne v podobném duchu, dokud nevyhledáme něco odlišného. Myslím, že je dnes jednodušší než kdy dřív, nechat se uniformovat a ovlivnit tím, co nám servírují sociální sítě. Ale rozhodně to není ten hlavní katalyzátor. Velký vliv má i ekonomika, stav průmyslu a technologií, nabídka trhu a podobně. Je zajímavé, že stále častěji vidíme v módních řetězcích i sekci „home“, kde je evidentní, že již nakupujeme celkový styl, nikoli jednotlivé artikly.

A co se týče homogenizace – ze snímků, kterými se prokousávám na platformách jako je Pinterest a Instagram, sleduji, že lidé hodně estetizují, napodobují, používají stejné barevné palety nejčastěji v béžových barvách, opakuje se styl outfitu a hlavně to, jakým způsobem je oblečení prezentováno. Kompozice fotografie (čímž můžeme rozumět zároveň i dispozici místnosti a umístění zrcadla) se také opakuje, stejně jako materiály, a konkrétní interiérové prvky jako holé skříně, zelené rostliny, kompozice obrazů, postele, rámy zrcadel, osvětlení...

Co vás přivedlo k doktorskému studiu právě na Sutnarce?

Na Sutnarce jsem studovala bakaláře i magistra a byla jsem na škole vždy spokojená. Když jsem končila, právě se otevíral doktorský program a já si říkala, že to zkusím, protože mě při studiu bavil vždy přesah do teorie.

Největší „aha“ nebo fail, který vás posunul.

Žádný větší moment si nevybavuji, spíše jsem dostávala podnětné poznámky nebo otázky od expertů z různých oblastí, kteří mi v něčem otevřeli nový směr.

Jak by výstup vašeho výzkumu mohl změnit praxi, obor nebo společnost?

Design, který dělám, je velmi často na hranici konceptu a má vyprávět příběh nebo otevírat nějaké téma. Mým cílem je prakticky prezentovat fenomény, kterými se zabývám, a otevírat diskusi. To, jestli pak změním své nastavení, je na každém z nás. Zároveň vidím potenciál pro využití dat dalšími obory jako třeba sociologie, psychologie či fotografie.

Máte radu pro mladší kolegy, kteří teprve míří na přijímačky?

Mějte rozmyšlené určité téma, kterému se se chcete věnovat, ale zůstaňte vždy otevření novým podnětům a inspiracím.

Doktorské studium na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara ZČU v Plzni lze studovat v

programu Mezioborový výzkum prostřednictvím vizuální umělecké tvorby. Tříleté prezenční doktorské studium nabízí jedinečnou kombinaci umělecké tvorby a vědeckého výzkumu. Program je navržen jak pro umělce, kteří chtějí hlouběji reflektovat svou tvorbu, tak pro badatele, kteří svůj výzkum ověřují vlastní tvorbou. Program reaguje na rychlý rozvoj vizuální kultury a komunikace v současné společnosti, kde kreativita hraje stále důležitější roli. Program vychází z premisy, že vizuální umělecká tvorba má zásadní praktickou roli v tom, jak společnost poznává a chápe svět kolem sebe. Vizuální umění pomáhá utvářet nástroje, jimiž objevujeme realitu nebo si ji konstruujeme.

<https://info.zcu.cz/Selfie--ktera-o-nas-rikaji-vic-nez-my-sami--Kristina-Zejkanova-zkouma-identitu-za-zrcadlem-/clanek.jsp?id=8372>